

Nomenclatorische aantekeningen I

door

W. ROEPKE.

Het is de bedoeling, een aantal nomenclatorische kwesties, onder doorlopend nummer, te publiceren, teneinde de mening der Nederlandse Nomenclatuur-Commissie en zo mogelijk van anderen te vernemen. Misschien moeten enkele dezer kwesties door Congres-besluit worden opgelost.

1. Hoe moet de honingbij heten? Linnaeus, 1758, Syst. Nat. ed. X : 576, noemde haar *Apis mellifera*. Reeds in 1761, Fauna Svecica : 421, verandert hij de naam in *mellifica*, en sindsdien heeft deze naam algemeen ingang gevonden ; hij wordt in Europa algemeen, niet alleen in de kringen der imkers, maar ook door vakentomologen gebezigd. Alleen in de Amerikaanse wetenschappelijke literatuur komt men hoe langer hoe meer *mellifera* tegen. De vraag rijst : zou het niet aanbeveling verdienen, door Congres-besluit de naam *mellifica* te laten sanctioneren ?
2. Hoe moeten de hoofd- en kleeerluizen heten? Linnaeus, 1758 : 610, beschrijft alleen *Pediculus humanus* met de toevoeging : „habitat in capite & vestimentis humanis”. In 1761 : 475 zegt hij : „habitat in homine, praesertim in capite puerorum, & vestimentis Nautarum Militum &c....., qui in vestimentis victitat ab eo, qui in capite vivit, non differt ut species, sed tantum varietas”. Ik haal dit citaat aan om uit te doen komen, hoe uitstekend Linnaeus de situatie begreep. De eerstvolgende schrijver is Degeer, die beide „soorten” als „*P. capitis*” resp. „*corporis*” onderscheidt, en de naam *humanus* niet gebruikt. Nu is *humanus* prioriteitsgerechtigd, en deze naam dient dus gebruikt te worden voor de hoofdluiz. Wil men de kleeerluis als aparte soort opvatten, dan moet zij heten *P. corporis* ; ziet men er echter niets anders in dan een „vorm”, „varieteit”, „ras”, „subspecies” — of wat dan ook —, van *humanus*, dan zou men dus *humanus f. corporis* of nog eenvoudiger *humanus corporis* Deg. moeten schrijven.
3. Hoe moet de familie der Bastkevers heten? In de moderne literatuur worden deze kevers om beurten Scolytidae en Ipididae geheten. *Scolytus* Geoffr., 1762 : 309, heeft de prioriteit boven *Ips* Deg. 1775 : 193. Nomenclatorisch geldig is dus alleen Scolytidae. Ik kan helaas niet nagaan, of en welke soorten als genus-typen van *Scolytus* en *Ips* zijn gefixeerd. Mijn aantekeningen zijn door de oorlog verloren gegaan.
4. Hoe moeten de dennenscheerders heten? Wanneer wij van enkele oude en geheel onbruikbare benamingen afzien (*Tomiscus*, *Bostrichus*), worden deze bastkevers gedurende lange tijd geplaatst in het geslacht *Myelophilus* Eichh. 1878 : 400. In 1864, p. 25 echter had dezelfde auteur de naam *Blastophagus* voor deze insecten gebezigd, welke naam evenwel door *Blastophagus* Gravenh., 1827, p. 23 (Hym.) is gepreoccupeerd. Dat Gravenhorst deze naam in 1829, p. 27, verandert in *Blastophaga*, welke vorm nog heden het meest gebruikelijk is, doet niets ter zake. M.i. is dus alleen *Myelophilus* geldig.

5. Hoe moeten onze *Saturnia*'s heten? Linnaeus, 1758 : 496—497 spreekt alleen van „*Phalaena Bombyx pavonia*”, en verdeelt deze in *Ph. B. pavonia minor* en *Ph. B. pavonia major*, hiermede onmiskenbaar bedoelende de z.g. kleine en grote nachtpauwoog, thans algemeen geheten *Saturnia pavonia* L. en *pyri* Schiff. De soort *S. spini* Schiff. kende hij nog niet. In zijn *Fauna Svecica*, 1761 : 291, noemt hij alleen *Ph. B. pavonia*, zonder toevoeging van de aanduiding *minor*. Het zou wenselijk zijn, dat door Congres-besluit de namen *pavonia* en *pyri* worden gewettigd. Verder moge er op het volgende worden gewezen. L. heeft waarschijnlijk de Zuidzweedse vorm van *pavonia* beschreven. Mocht de Middeneuropese hiervan subspecifiek verschillen, dan dient deze *S. pavonia carpini* Schiff. te heten. Voorts heeft Jordan in Seitz 2 : 222 (1911) de soorten *S. spini* en *pavonia* in een nieuw genus *Eudia* geplaatst, met uitdrukkelijke fixering van *pavonia* als typus generis. De naam *Saturnia* is van Schrank, *Fauna Boica* 2 : 149 (1802), afkomstig. Deze auteur citeert als soorten van dit geslacht : *pyri*, *spini*, *carpini* en *tau* ; Kirby, 1840, p. 89, kiest hieruit „*minor* L.” (= *carpini* Schiff. = *pavonia* auct.) als typus generis, en deze fixatie is, zover ik weet, geldig. De naam *Eudia* Jord. 1911 vervalt hiermede als synonim van *Saturnia* Schrk. 1802.
6. Hoe moeten de graan- en rijstklanders heten? Deze insecten staan van ouds te boek onder de naam *Calandra* F. 1801, Syst. Eleuth. 2 : 429. Volgens Neave : Nomencl. Zool. 1 : 522 (1939), is dit een verbetering van *Calendra* Schellenb., Helvet. Entom. 1 : 62 (1798). Wanneer *Calendra* werkelijk een drukfout is, dan heeft Fabricius het recht, de schrijfwijze in *Calandra* te wijzigen. Nu is de naam *Calandra* echter door Zimmerman, 1793, p. 286, voor vogels gebezigd, volgens Neave evenwel als „nomen nudum”, en dus, zou ik zeggen, ongeldig. Ook andere ornithologen hebben deze naam overgenomen, eveneens steeds als „nomen nudum”. In 1838 plaatst Schönherr de bewuste kevers in zijn genus *Sitophilus*, en sedertdien wisselen de namen *Calandra* en *Sitophilus* in de literatuur om beurten af. Zou het niet aanbeveling verdienen een Congres-besluit ten gunste van *Calandra* uit te lokken?

Wageningen, Lab. voor Entomologie, Febr. 1949.

Veenmollen op Walcheren ten Oosten van het kanaal door Walcheren. De vader van de heer P. J. Brakman vertelde hem na lezing van het artikel over de insecten-plagen op Walcheren in 1948 (cf. Ent. Ber. 12 (287): 341—342, 1 Maart 1949): „De veenmol kwam hier vroeger toch wel voor op lichte gronden (die er niet teveel zijn). In de zware kleipolders (het grootste deel der gemeente Nieuw- en St. Joosland) had ook hij nooit van veenmollen gehoord. Na het leggen van de Sloedam kwamen de mollen hier en verdwenen practisch alle veenmollen.”

Deze correctie op het artikel geeft nog meer grond aan de veronderstelling, dat de toenemende verspreiding der mollen op Walcheren zelf de veenmollenplaag daar wel spoedig tot bescheiden verhouding zal terugbrengen.

D. Mac Gillavry, Rusthuis „Charlois”, Amerongen.